

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ПРИКОРДОННИКА, ЯКИЙ ВЧИНЯЄ КОРУПЦІЙНИЙ ЗЛОЧИН

Ю. Б. Курилюк, кандидат юридичних наук, начальник управління адміністративної юрисдикції Департаменту охорони державного кордону Адміністрації Державної прикордонної служби України
ORCID: 0000-0002-4035-4431

Постановка проблеми. Особливістю сучасної злочинності в Україні є те, що вона паразитує на зловживаннях демократичними інституціями, правами людини, політичними, економічними та іншими свободами. Найнебезпечніший руйнівний вплив на правопорядок, на слушну думку професора О. М. Костенка, справляє корупційна злочинність. У цьому її загроза для національної безпеки і особливий злякисний характер¹.

Безсумнівно, корупція становить одну з найдавніших і найбільш загрозливих патологій суспільного життя. Корупція є негативним явищем з моральної точки зору як яскраве порушення норм порядності в суспільному житті, а також породжує переконання у безсиллі спільноти проти корупційного устрою та підриває довіру до демократичної системи. Вона загрожує правопорядку, демократії та правам людини, порушує засади суспільної моралі та справедливості, сповільнює розвиток держави, загрожує інституційній стабільності демократичним і моральним засадам суспільства тощо. Небагато протиправних діянь як корупція можуть «похизуватися» настільки довгою і славною (у негативному сенсі цього слова) іс-

¹ Костенка О, (ред) *Протидія злочинам у сфері службової діяльності (кримінологічні, кримінально-правові і кримінально-процесуальні аспекти): монографія* (Наукова думка, 2014) 7

торією, спогади про яку знайшли своє відображення ще у біблійних положеннях.

Особливо ж небезпечно, коли корупційна ініціатива виходить від посадових осіб, покликаних боротися із злочинністю – правоохоронних органів. Адже корупція як системне явище здатна вражати всі елементи державного механізму: державну правотворчість, державне виконавство та правоохоронну систему, а також військову службу. Сьогодні корупція є однією з найбільш гострих проблем для державної військової організації. Інформація про корупційні прояви у військово-службовій сфері міститься як у періодичній пресі, науковій та публіцистичній літературі, так і в статистиці органів військової юстиції та даних соціологічних опитувань. Армія є одним з найбільш закритих державних інститутів. З одного боку, це цілком обґрунтовано, враховуючи завдання, які стоять перед цією службою, з другого – це створює благодатні умови для свавілля і корупції¹.

Викликають занепокоєння факти вчинення корупційних злочинів співробітниками окремих правоохоронних військових формувань (Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України), а також військовими службовими особами відомчих контролюючих органів. Переважна більшість злочинів вчиняється ними з використанням повноважень представників влади або з використанням службового становища усупереч інтересам військової служби. Скоєння цією категорією військових осіб протиправних діянь, зауважує М. С. Туркот, характеризується не лише негативно-зневажливим ставленням до інших військовослужбовців (у т. ч. підлеглих), а й до норм чинного законодавства в цілому².

¹ Курилюк Ю, 'Деякі аспекти протидії корупційній злочинності прикордонників' (2016) 3 Науковий вісник публічного та приватного права 212

² Туркот М, *Проблеми протидії злочинам проти встановленого порядку несення військової служби (військовим злочинам). Кримінально-правові та кримінологічні основи забезпечення воєнної безпеки України: наук.-практ. посіб* (ВД «АртЕк», 2014) 155

Не є винятком у цьому й корупційна злочинність у прикордонній сфері. Контрабанда наркотиків і зброї, а також світові тенденції щодо вчинення великомасштабної контрабанди алкоголю та сигарет просто «засмоктують» персонал прикордонних відомств у вир організованої злочинності.

О. Ю. Бусол, проводячи дослідження проблем вчинення корупційних злочинів працівниками митних органів України, встановила, що більшість злочинів, пов'язаних із незаконним переміщенням вантажів через державний кордон України вчиняються з використанням корумпованих зв'язків переважно за участю посадових осіб митних органів, органів охорони державного кордону, а також інших контролюючих органів¹.

За оцінками представників FRONTEX прикордонники відіграють вагомую роль у покращенні умов переміщення осіб і транспортних засобів, тому можуть виникнути корупційні оказії та натиски щодо вчинення корупційних дій. Корупція в інституціях прикордонної служби може нести суттєві виклики для внутрішньої безпеки держави², що обумовлює значну актуальність визначення кримінологічного профілю особи прикордонника, який вчинив корупційний злочин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Якщо проблемі особи злочинця у вітчизняній юридичній науці присвячено доволі значну кількість праць (А. М. Бабенка, В. С. Батиргарєвої, В. В. Голіни, Б. М. Головкина, І. М. Даньшина, О. М. Джужі, В. М. Дрьоміна, А. П. Закалюка, О. М. Костенка, О. М. Литвинова, В. І. Шакуна та ін.), то розкриттю проблеми особи злочинця-прикордонника належної уваги не приділено. В існуючих поодиноких наукових працях проблеми корупції в Державній прикордонній службі України (О. Б. Ганьба, В. Л. Зьолка, О. А. Музика-Стефанчук, С. І. Філіппов і деяких інших) зазначена проблема також не досліджується.

¹ Бусол О, Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період: монографія (Ін Юре, 2014) 232

² Mansilla M, 'Instrumenty antykorupcyjne w kontroli granic Unii Europejskiej. Rola Frontexu' *EUROPA BEZ KORUPCJI: Materiały pokonferencyjne III Międzynarodowej Konferencji Antykorupcyjnej* (Warszawa, 10 grudnia 2012 r.) 59

Метою статті є розкриття основних кримінологічних характеристик особи прикордонника, який вчиняє корупційний злочин.

Вклад основного матеріалу дослідження. Аналіз кримінологічних досліджень показує, що поняття особи злочинця використовується у трьох значеннях: 1) у формальному, що означає людину, яка вчинила злочин, тобто його сформовану в суспільстві цілісну характеристику, «соціальне обличчя»; 2) у змістовному, що означає особливу характеристику особи, причинно пов'язану із злочинною поведінкою; 3) у формально-змістовному значенні вчені вважають, що до і після вчинення злочину взагалі не можна застосовувати поняття «особа злочинця», оскільки в понятті «особа» фіксуються тільки специфічні соціальні ознаки, а питання відмінності злочинця від незлочинця обговорюються, зокрема, під час аналізу кримінологічної характеристики особи злочинця, а також кримінологічної типології злочинців¹.

У цьому дослідженні не ставиться за мету розкрити усі поняття особи злочинця, що існують у правовій науці, а використовуватиметься як робоче (операційне) найбільш поширене в юридичній літературі визначення особи злочинця «сукупність істотних і стійких соціальних властивостей і ознак, соціально значущих біопсихологічних особливостей індивіда, які, об'єктивно реалізуючись у конкретному вчиненому злочині, надають вчиненому діянню характеру суспільної небезпечності, а винній у ньому особі – властивості суспільної небезпечності, у зв'язку з чим вона і притягається до відповідальності, передбаченої кримінальним законом»².

Різними за змістом та обсягом є й ті конкретні ознаки (риси, властивості, якості), що, на думку науковців, становлять структуру чи систему особи злочинця. Так само не вступаючи у дискусію щодо їх окреслення, погодимось із тими науковцями, які виділяють чотири основні групи, що об'єднують загальні ознаки особи, а також властиві лише особі злочинця специфічні ознаки, які визначають

¹ Корнякова Т, Кримінологічні засади запобігання органами прокуратури злочинам проти довкілля: монографія (Ін Юре, 2011) 321

² Козлюк Л, Кримінологічна характеристика особистості злочинця, який вчинив статевий злочин щодо неповнолітнього: монографія (ЗАТ «Костопільська друкарня», 2011) 37

і виражають характер і ступінь її суспільної небезпеки: соціально-демографічні ознаки; кримінально-правові; соціально-рольові характеристики; морально-психологічні¹.

Досліджуючи особу прикордонника, який вчиняє корупційний злочин, варто відзначити, що тільки за останні шість років українськими судами до кримінальної відповідальності притягнуто більше 350 прикордонників за вчинення ними різної категорії злочинів. З них більшість (56,2%) становлять військові злочини, передбачені розділом XIX КК України. Звісно, така значна кількість пояснюється перш за все тим, що прикордонники є військовослужбовцями.

Проте 25% з усіх засуджених у 2014–2019 роках прикордонників (88 осіб) визнані винними у вчиненні злочинів, які відповідно до ст. 45 КК України вважаються корупційними. Такими злочинами стали: прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (71,59%), зловживання впливом (13,64%), пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (6,82%), зловживання владою або службовим становищем (3,41%) і викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (4,54%).

Для дослідження особи прикордонника, який вчиняє корупційний злочин, важливе значення відіграє його соціально-демографічна характеристика, оскільки сприяє повноті висвітлення цієї проблеми. Відомо, соціально-демографічні ознаки властиві будь-якій особі і, як відмічає Л. Г. Козлюк, на перший погляд, кримінологічного значення не мають, однак у своїй сукупності дають важливу інформацію, без якої неможливо здійснити повну кримінологічну характеристику особи злочинця².

¹ Халимон С, Богатирьов І, *Кримінально-виконавча інспекція як суб'єкт запобігання злочинам: монографія* (Харків юридичний, 2009) 230–1

² Закалюк А, *Прогнозування і предупредження індивідуального преступного поведіння* (Юрид. лит., 1986) 78

Стать як традиційно перший і найбільш наочний системоутворюючий показник, за яким характеризують структуру злочинності будь-якого виду. До того ж, наголошує В. С. Батиргарєєва, він визначає вигляд злочинності певного виду, одночасно виводячи дослідника на проблеми соціального, кримінологічного, морально-психологічного та іншого плану, якими зумовлюється злочинна активність чоловіків і жінок у тих чи інших сферах злочинної діяльності¹.

Загалом, проведене дослідження вироків, винесених українськими судами упродовж 2014–2019 років, засвідчило, що усі корупційні злочини вчинені прикордонниками чоловічої статі. Це дає підстави констатувати, що корупційну злочинність прикордонників можна розцінювати як різновид чоловічої злочинності. Звісно ж, зазначену обставину не слід вважати безумовною кримінологічною властивістю людини. Проте варто відзначити, що для злочинності прикордонників у цілому властиві досить мізерні показники участі жінок у вчиненні злочинів, адже з усіх досліджених нами вироків лише 1,73% стосувалися прикордонниць.

Однією з важливих соціально-демографічних характеристик є вік особи, а для особового складу Державної прикордонної служби України вік має не тільки соціальне та біологічне значення, але й впливає на їх правове становище як військовослужбовців. Це пов'язано з тим, що для проходження військової служби в органах Державної прикордонної служби України можливе із настанням призовного віку.

Результати вивчення емпіричної бази показали, що усі прикордонники, засуджені за корупційні злочини, мали вік 19–45 років, тобто особи в розквіті фізичних сил, найбільш продуктивні та працездатні. З них найбільш кримінально активна вікова група (52,27%) – це молоді чоловіки віком до 30 років. Очевидно, що особи саме цієї вікової групи, перебувають в активному пошуку матеріальних засобів, а також у більшій мірі піддаються впливу

¹ Лисенко В, Богатирьов І, *Кримінологічні засади запобігання злочинам корупційної спрямованості у пенітенціарній системі України: монографія* (ВД «Дакор», 2014) 243

криміногенних факторів у прикордонному середовищі. Загалом вікові показники є такими: 18–20 років – 12,5%, 21–25 років – 17,05%, 26–30 років – 27,27%, 31–35 років – 12,23%, 36–40 років – 20,45% та 41–45 років – 12,5%.

Сім'я, вважають кримінологи, володіє значним потенціалом як у плані профілактики, так і підтримки протиправної поведінки її члена¹. Кримінологічні дослідження серед ознак, що мають значення для прогнозу злочинної поведінки, або такі, що показують негативне ставлення особи до соціальних цінностей виділяють в тому числі наявність чи відсутність сім'ї². Провівши відповідний аналіз встановлено, що 56,82% засуджених прикордонників за корупційні злочини є одруженими особами, 4,55% – розлучені, а 1,14% – перебувають у фактичних шлюбних відносинах (так званий цивільний шлюб). При цьому більшість (47,73%) з цих засуджених мали на утриманні дітей, у тому числі 42,85% – двох і більше дітей.

Характеристика засуджених за рівнем освіти дає змогу визначити світогляд, знання, вміння, навички, можливість самореалізації і рівень інтелектуального та культурного розвитку. В результаті дослідження виявилось, що 43,18% з вивчених осіб мали вищу освіту, 23,86% – середньо-спеціальну, 22,73% – середню, а також 10,23% – професійну.

Особливе кримінологічне значення має ознака, яка відбиває місце прикордонника, який вчиняє корупційний злочин, у суспільстві, його соціальний статус. Під соціальною роллю зазвичай прийнято розуміти реальні соціальні функції конкретної особи, обумовлені її становищем у системі суспільних відносин і приналежністю до певних соціальних груп³. У цьому контексті, без сумніву, варто звернути увагу на приналежність прикордонника до певної категорії особового складу органів Державної прикордонної служби України та його посадове становище.

Загальний стаж військової служби в Державній прикордонній службі України 47,73% засуджених прикордонників мали невели-

¹ Халимон С, Богатирьов І,

² Закалюк А, 97

³ Лисенко В, Богатирьов І, 99

кий – від 1 до 5 років. Це пояснюється, зокрема, тим, що значну перевагу у вчиненні корупційних злочинів мають саме молоді чоловіки. Проте питома вага тих, які прослужили в органах охорони державного кордону від 3 до 5 років, все ж таки залишається незначною та нараховує тільки 14,77% злочинців.

Серед загальної маси прикордонників, засуджених за корупційні злочини, найбільш значну частку (47,73%) сержантського і старшинського складу, 32,95% – офіцерського та 19,32% – рядового. При цьому 29,55% військовослужбовців мали звання прапорщика і старшого прапорщика, 19,32% – солдата, 18,18% – молодшого сержанта, сержанта та старшого сержанта. З числа офіцерів-прикордонників, які вчинили корупційні злочини, молодші та старші офіцери розподілилися майже порівну, з незначною перевагою перших (51,72% проти 48,28%).

Найбільш криміногенною серед групи прикордонників, які вчиняють корупційні злочини, є особи, які обіймали інспекторські посади (61,36%), з яких 50% – це інспектори прикордонної служби (посади прапорщика, старшого прапорщика), 43% – молодші інспектори прикордонної служби (посади до сержанта) і решта старші та дільничні інспектори прикордонної служби (офіцерські посади). Варто відзначити, що чверть з усіх цих осіб були кінологи. Із загальної кількості засуджених за корупційні злочини прикордонників 29,55% були особи, які обіймали на момент вчинення злочину посади начальників або заступників начальників, а 3,41% – оперуповноважених.

Розглядаючи кримінально-правову характеристику особи зазначеної категорії злочинця, з аналізу зазначеної кількості вироків випливає, що більшість цих злочинів вчиняються прикордонниками самостійно (90,91%). Групою ж осіб вони вчиняються у 5,68% випадках, а також у 3,41% – в складі організованої групи.

При цьому більшість прикордонників-корупціонерів (86,36%) отримували неправомірну вигоду за надання інформації про найменш охоронювану ділянку державного кордону, через яку можливо буде безперешкодно здійснити незаконне переміщення контрабанди або нелегальних мігрантів, 5,68% – за пропуск через державний кордон

України осіб, яким уповноваженими посадовими особами заборонено в'їзд на територію держави, 3,41% – за призначення особи на вищу посаду або присвоєння військового звання на ступінь вищого, ніж передбачене займаною посадою, а 4,55% прикордонників привласнили військове майно (зброю та боєприпаси).

Важливою кримінально-правовою ознакою, що характеризує особу прикордонника, який вчиняє корупційний злочин, є мотивація до злочинної поведінки. Цю ознаку можна виявити шляхом з'ясування суми коштів, яку корупціонер отримав. Середньою такою сумою є 830 доларів США. Варто відмітити, що наведені дані не можуть бути повністю достовірними, їх перевірка можлива лише при перехресному опитуванні як хабародавців, так і тих, хто отримує відповідну неправомірну вигоду, але в умовах проведення цього дослідження це є неможливим. Тому відповідні висновки робилися, виключно спираючись на відомості, підтверджені вироками національних судів, винесених на підставі доказів, зібраних органами досудового розслідування.

Так, неправомірну вигоду в сумі до 1 тис. грн отримали 4,55% прикордонників, від 1 тис. до 5 тис. грн – 29,55%, від 5 тис. до 10 тис. грн – 23,86% грн, від 10 тис. до 20 тис. грн – 9,09% та понад 20 тис. грн – 32,95%.

Результати дослідження показали, що основною причиною, яка спонукала прикордонників до корупційного злочину, – легкий спосіб заробити (94,32%) і лише 5,68% вчинили цей злочин у зв'язку з важкими сімейними обставинами. Це дає підстави вважати, що переважна більшість засуджених вчинили цей злочин з корисливих мотивів.

Проведене дослідження різноманітних характеристик осіб, які вчинили досліджувані діяння, показала не лише видиму варіативність набору їх зовнішніх рис та ознак (соціально-демографічних, кримінально-правових, соціально-рольових), але й виявило їх внутрішню сутність, яка проявляється в схожості корисливого мотиву, що спонукає їх до отримання наживи (вигоди) через протиправні дії у прикордонному просторі.

Загалом, під особою прикордонника, який вчинив корупційний злочин, слід розуміти людину, яка характеризується стійкою анти-суспільною й антидержавницькою спрямованістю, домінуючою корисливою мотивацією (користолобством) злочинної поведінки, а також сукупністю негативних соціальних і психологічних рис, що зумовлюють протиправне посягання на стан прикордонних відносин, що забезпечує недопущення або мінімізацію загроз матеріальним і духовним цінностям основних сфер суспільних відносин, а також сприяє стійкому розвитку держави та реалізації її національних інтересів.

Не дивлячись на різноманітні кримінологічно значимі ознаки досліджуваної категорії осіб, їх об'єднують схожі морально-психологічні особливості, в яких відображається їх ставлення до суспільства та держави, соціальним цінностям, базовим гуманітарним принципам, а також суб'єктивна оцінка самого себе як особистості, власних інтересів, потреб і можливостей.

Сукупність інтелектуальних, емоційних і вольових ознак, що відображають психологічні особливості особи прикордонника, який вчинив корупційний злочин, свідчить про те, що зазначену категорію осіб не можна відносити до звичайного й примітивного різновиду злочинця.

Для злочинців зазначеної категорії, як правило, є характерним суперечливий набір ознак: середній, а подекуди високий рівень інтелекту, що поєднується з обмеженістю поглядів та інтересів, примітивністю дозвільно-культурних потреб. Емоційна сфера цих злочинців характеризується неадекватною (завищеною або навпаки заниженою) самооцінкою, емоційною нестійкістю, легкодухістю, невпевненістю, страхом перед труднощами, мало розвинутою здатністю до співчуття, низьким рівнем емоційного інтелекту.

Поряд з цим зазначені риси емоційної сфери особи прикордонника, який вчинив корупційний злочин, проявляється на фоні достатньо сильно розвинутих вольових якостей досліджуваної категорії осіб, для яких є характерними підвищена ділова активність, заповзятість, підприємливість, енергійність і цілеспрямованість, упертість.

Моральні ознаки досліджуваних осіб включає в себе цинізм, що проявляється у цілковитому нехтуванні інтересами суспільства і держави, прагматизм за принципом «мета виправдовує засоби», аморальність, що проявляється в правовому та моральному нігілізмі, відсутністю ціннісних настанов (орієнтирів) або їх хибність.

Звісно ж, не можна говорити про те, що зазначені вище морально-психологічні характеристики особи прикордонника-корупціонера неминуче «примушують» його вчинити відповідні протиправні посягання, однак вони, так би мовити, переломлюючись через призму його домінуючих користоловства й особистих інтересів, а також в умовах наявних зовнішніх сприятливих передумов (наприклад, відсутністю делімітації та демаркації державного кордону або його слабо охоронюваної ділянки) вони слугують сприятливим підґрунтям для подальшого формування мотиву злочинної поведінки.

Наприкінці дослідження слід також проаналізувати стан кримінально-правового впливу держави на прикордонників-корупціонерів, тобто призначені їм кримінальні покарання. У переважній більшості (65,91%) суди застосовують до прикордонників за вчинення корупційних злочинів покарання у виді штрафу (від 8,5 тис. до 25,5 тис. грн), а також 15,91% – арешт від 3 до 5 місяців, 11,36% – позбавлення волі на строк від 2 до 5 років з одночасним застосуванням звільнення від відбування покарання з випробуванням та 2,27% – обмеження волі від 1,5 до 3 років. До реального позбавлення волі на строк від 2 до 5 років було засуджено лише 4,55% прикордонників. Зазначене свідчить про економію кримінальної репресії, що здійснюється останніми роками в Україні, проте вимагає окремого більш детального дослідження.

Висновки. Підводячи підсумок цього дослідження, варто зазначити, що особу прикордонника, який вчиняє корупційний злочин, можна віднести до ситуативно-криміногенного типу. Адже отримані результати дослідження показали, що такі особи вчиняють злочини не через стійкі антигромадські установки та уявлення, а через ситуативні зв'язки з групами негативної спрямованості та ведення способу життя на межі соціально прийняттого й антигромадського.

Прикордонник, який вчиняє корупційний злочин, представляє собою особу чоловічої статі у віці 18–30 років (52,27%), раніше не судимого (100%), одруженого (56,82%), який має на утриманні одну неповнолітню дитину (47,73%), з вищою чи середньо-спеціальною освітою (67,04%), стажем служби від 1 до 5 років (47,73%), військовим званням солдат – сержант або лейтенант – капітан (54,55%), перебуває на посаді молодшого інспектора чи інспектора прикордонної служби (56,82%). При цьому особа прикордонника-корупціонера характеризується (94,32%) домінуючою корисливою мотивацією (користолобством) злочинної поведінки, а також сукупністю негативних соціальних і психологічних рис, що зумовлюють протиправне посягання на стан прикордонних відносин.

REFERENCES

Бібліографія

Книги з автором

1. Бусол О, *Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період: монографія* (Ін Юре, 2014)
2. Закалюк А, *Прогнозирование и предупреждение индивидуального преступного поведения* (Юрид. лит., 1986)
3. Козлюк Л, *Кримінологічна характеристика особистості злочинця, який вчинив статевий злочин щодо неповнолітнього: монографія* (ЗАТ «Костопільська друкарня», 2011)
4. Корнякова Т, *Кримінологічні засади запобігання органами прокуратури злочинам проти довкілля: монографія* (Ін Юре, 2011)
5. Лисенко В, Богатирьов І, *Кримінологічні засади запобігання злочинам корупційної спрямованості у пенітенціарній системі України: монографія* (ВД «Дакор», 2014)
6. Туркот М, *Проблеми протидії злочинам проти встановленого порядку несення військової служби (військовим злочинам). Кримінально-правові та кримінологічні основи забезпечення воєнної безпеки України: наук.-практ. посіб* (ВД «АртЕк», 2014)
7. Халимон С, Богатирьов І, *Кримінально-виконавча інспекція як суб'єкт запобігання злочинам: монографія* (Харків юридичний, 2009)

Книги за редакцією

8. Костенка О, (ред) *Протидія злочинам у сфері службової діяльності (кримінологічні, кримінально-правові і кримінально-процесуальні аспекти): монографія* (Наукова думка, 2014)

Статті з журналів

9. Курилюк Ю, 'Деякі аспекти протидії корупційній злочинності прикордонників' (2016) 3 Науковий вісник публічного та приватного права 211

Матеріали конференцій

10. Mansilla M, 'Instrumenty antykorupcyjne w kontroli granic Unii Europejskiej. Rola Frontexu' *EUROPA BEZ KORUPCJI: Materiały pokonferencyjne III Międzynarodowej Konferencji Antykorupcyjnej* (Warszawa, 10 grudnia 2012 r.)

Bibliography**Authored books**

1. Busol O, Protydiia koruptsiinii zlochynnosti v Ukraini u suchasnyi period: monohrafiia [Combating corruption crime in Ukraine in the modern period: a monograph] (In Yure, 2014)(in Ukrainian)

2. Zakaljuk A, Prognozirovanie i preduprezhdenie individual'nogo prestupnogo povedeniia [Prediction and prevention of individual criminal behavior](Jurid. lit., 1986) (in Russian)

3. Kozliuk L, Kryminolohichna kharakterystyka osobystosti zlochynsya, yakyi vchynyv statevyi zlochyn shchodo nepovnolitnoho: monohrafiia [Criminological characteristics of the person of a sex offender against a minor: a monograph] (ZAT «Kostopil'ska drukarnia», 2011) (in Ukrainian)

4. Korniakova T, Kryminolohichni zasady zapobihannia orhanamy prokuratury zlochynam proty dovkillia: monohrafiia [Criminological principles for the prevention of environmental crimes by prosecutors: a monograph] (In Yure, 2011) (in Ukrainian)

5. Lysenko V, Bohatyrov I, Kryminolohichni zasady zapobihannia zlochynam koruptsiinoi spriamovanosti u penitentsiarnii systemi Ukrainy: monohrafiia [Criminological principles of preventing corruption in the penitentiary system of Ukraine: monograph](VD «Dakor», 2014) (in Ukrainian)

6. Turkot M, Problemy protydii zlochynam proty vstanovlenoho poriadku nesennia viiskovoi sluzhby (viiskovym zlochynam). Kryminalno-pravovi ta kryminolohichni osnovy zabezpechennia voiennoi bezpeky Ukrainy: nauk.-prakt. posib [Problems of counteraction to crimes against established order of carrying on military service (war crimes). Criminal law and criminological foundations of ensuring Ukraine's military security: a scientific and practical handbook](VD «ArtEk», 2014) (in Ukrainian)

7. Khalymon S , Bohatyrov I, Kryminalno-vykonavcha inspektsiia yak sub'iekt zapobihannia zlochynam: monohrafiia [Criminal executive inspection as a subject of crime prevention: monograph] (Kharkiv yurydychnyi, 2009) (in Ukrainian)

Edited books

8. Kostenka O, (red) *Protydiia zlochynam u sferi sluzhbovoi diialnosti (kryminolohichni, kryminalno-pravovi i kryminalno-protsesualni aspekty: monohrafiia [Counteracting criminal offenses (criminological, criminal law and criminal procedural aspects): monograph](Naukova dumka, 2014) (in Ukrainian)*

Journal articles

9. Kuryliuk Yu, 'Deiaki aspekty protydii koruptsiinii zlochynnosti prykordonnnykiv' [Some aspects of counteracting border guards' corruption] (2016) 3 *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava* 211 (in Ukrainian)

Курилюк Ю. Б. Характеристика особи прикордонника, який вчиняє корупційний злочин

За останні шість років українськими судами до кримінальної відповідальності притягнуто більше 350 прикордонників за вчинення ними різної категорії злочинів. Проте 25% з усіх засуджених у 2014–2019 роках прикордонників (88 осіб) визнані винними у вчиненні злочинів, які відповідно до ст. 45 КК України вважаються корупційними. Такими злочинами стали: прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (71,59%), зловживання впливом (13,64%), пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (6,82%), зловживання владою або службовим становищем (3,41%) і викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (4,54%). Після проведеного аналізу встановлено, що особу прикордонника, який вчиняє корупційний злочин, можна віднести до ситуативно-криміногенного типу.

Прикордонник, який вчиняє корупційний злочин, представляє собою особу чоловічої статі у віці 18–30 років (52,27%), раніше не судимого (100%), одружену (56,82%), яка має на утриманні одну неповнолітню дитину (47,73%), з вищою чи середньо-спеціальною освітою (67,04%), стажем служби від 1 до 5 років (47,73%), військовим званням солдат – сержант або лейтенант – капітан (54,55%), перебуває на посаді молодшого інспектора чи інспектора прикордонної служби (56,82%). При цьому особа прикордонника-корупціонера характеризується (94,32%) домінуючою корисливою мотивацією (користолюбством) злочинної поведінки, а також сукупністю негативних соціальних і психологічних рис.

Ключові слова: корупція, прикордонник, кримінологічна характеристика.

Курылюк Ю. Б. Характеристика личности пограничника, который совершает коррупционное преступление

За последние шесть лет украинскими судами к уголовной ответственности привлечены более 350 пограничников за совершение ими различной категории пре-

ступлений. Однако 25% из всех осужденных в 2014–2019 годах пограничников (88 чел.) признаны виновными в совершении преступлений, в соответствии со статьей 45 УК Украины считаются коррупционными. Такими преступлениями стали: принятие предложения, обещания или получения неправомерной выгоды должностным лицом (71,59%), злоупотребление влиянием (13,64%), предложение, обещание или предоставление неправомерной выгоды должностному лицу (6,82%), злоупотребление властью или служебным положением (3,41%) и похищение, присвоение, вымогательство военным служащим оружия, боевых припасов, взрывчатых или других боевых веществ, средств передвижения, военной и специальной техники или другого военного имущества, а также завладение ими путем мошенничества или злоупотребления служебным положением (4,54%). После проведенного анализа установлено, что лицо пограничника, который совершает коррупционное преступление, можно отнести к ситуативно-криминальному типу.

Пограничник, который совершает коррупционное преступление, представляет собой лицо мужского пола в возрасте 18–30 лет (52,27%), ранее не судимого (100%), женатого (56,82%), которое имеет на иждивении одного несовершеннолетнего ребенка (47,73%), с высшим или средне-специальным образованием (67,04%), стажем службы от 1 до 5 лет (47,73%), с воинским званием солдат – сержант или лейтенант – капитан (54,55%), находится в должности младшего инспектора или инспектора пограничной службы (56,82%). При этом, лицо пограничника-коррупционера характеризуется (94,32%) доминирующей корыстной мотивацией (корыстолюбием) преступного поведения, а также совокупностью негативных социальных и психологических черт.

Ключевые слова: коррупция, пограничник, криминологическая характеристика.

Kuryliuk Yu. B. Characteristics of a border guard personality who commits a corruption crime

Over the past six years, the Ukrainian courts have brought to criminal responsibility more than 350 border guards for committing by them various types of crimes. Most of them (56.2%) are military crimes, envisaged by the Section XIX of the Criminal Code of Ukraine.

However, 25% of all convicted in 2014–2019 border guards (88 persons) were found guilty of committing crimes, which according to the Article 45 of the Criminal Code of Ukraine are considered corrupt. Such crimes were: acceptance of an offer, promise or receipt of an undue benefit by an official (71.59%), abuse of influence (13.64%), offer, promise or rendering of an undue benefit to an official (6.82%), abuse of power or official position (3.41%) and abduction, misappropriation, extortion of weapons, ammunition, explosives or other combat substances, vehicles, military and special equipment or other military property, as well as seizure of them via fraud or abuse of official position (4.54%).

After the carried analysis, it was established that the person of the border guard who commits a corruption crime can be classified as a situational criminogenic type.

After all, the received results of the research showed that such persons commit crimes not because of persistent anti-social perceptions and understandings, but due to situational links with groups of negative orientation and lifestyle on the border between socially acceptable and antisocial.

A border guard who commits a corruption crime is a male person between the ages of 18–30 (52.27%), not previously convicted (100%), married (56.82%), who keeps one minor child (47.73%), with higher or secondary education (67.04%), length of service from 1 to 5 years (47.73%), military rank of soldiers – sergeant or lieutenant – captain (54.55%), as junior inspector or border inspector (56.82%). At the same time, the person of the border guard-corruptionist is characterized (94.32%) by the dominant selfish motivation (self-interest) of criminal behavior, as well as by the set of negative social and psychological features that lead to the unlawful encroachment on the state of the border relations.

Key words: *corruption, a border guard, criminological characteristics.*